

31.01.2022

Asia/4

§ 65

V 16.2.2022, Valtuutettu Veronika Honkasalon aloite tutkimus- ja interventiohankkeesta demokratian edistämiseksi Helsingin lähiöissä

HEL 2021-007722 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Koskelan ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Katja Vilkama, tutkimuspäällikkö, puhelin: 0504028766
katja.vilkama(a)hel.fi
Johanna Sinkkonen, alueosallisuuspäällikkö, puhelin: 0401834931
johanna.sinkkonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Veronika Honkasalon aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Veronika Honkasalon aloitteen loppuun käsitellyksi.

Tiivistelmä

Valtuutettu Veronika Honkasalo ja 21 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupunki käynnistää demokratian edistämiseksi lähiöissä monitieteellisen akateemisen tutkimushankkeen, joka kokoaa yhteen jo olemassa olevan tutkimustiedon sekä tuottaa uutta laadullisiin menetelmiin pohjautuvaa tietoa asukkaiden osallisuudessa ja äänestysaktiivisuudessa havaittavista eroista ja niiden syistä. Tausalla on huoli segregatiokehityksestä sekä erityisesti kevään 2021 kuntavaaleissa havaituista huomattavista alueellisista eroista asukkai-

31.01.2022

Asia/4

den äänestysaktiivisuudessa. Lisäksi valtuutetut esittävät, että Helsingin kaupunki toteuttaa osana tutkimushanketta ja sen jälkeen lähiöiden demokratiaa edistävän interventiohankkeen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025 korostaa tiedolla johtamisen ja aktiivisen korkeakouluysteistyön merkitystä palvelujen ja toiminnan uudistamisessa. Tutkitun tiedon hyödyntäminen kaupungin toiminnan kehittämiseksi asukkaiden osallisuuden ja demokratian edistämiseksi on kaupunkistrategian mukaista.

Helsingin kaupunki seuraa aktiivisesti kaupunkilaisten osallisuuden kokemusta ja äänestysaktiivisuuden muutoksia. Kaupunginkanslia kokoaa ja tuottaa aiheesta säännöllisesti tietoa päätöksenteon tueksi. Kaupunginkanslia ja toimialat seuraavat aktiivisesti myös korkeakouluissa tehtävää akateemista tutkimusta osallisuuteen ja äänestysaktiivisuuteen liittyen. Helsingin kaupunki on parhaillaan mukana aiheeseen liittyvässä eurooppalaisessa tutkimushankkeessa yhtenä tutkimuksen kohdekaupungeista.

Alueosallisuutta ja demokratiaa tuetaan kaupungin toiminnassa monin tavoin. Kaupunginhallituksen vuonna 2017 käynnistämä osallisuus- ja vuorovaikutusmalli korostaa osallisuuden kytkeytymistä kaikkeen kaupungin toimintaan. Osallistuva budjetointi OmaStadi, stadiluotsitoiminta, nuorten vaikuttamisjärjestelmä sekä varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa tehtävä osallisuustyö ja demokratiakasvatus ovat esimerkkejä toiminnasta, jolla tuetaan kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Erillisen uuden tutkimus- ja interventiohankkeen käynnistäminen ei ole tarpeen, sillä tähän kysymykseen voidaan vastata verraten hyvin jo olemassa olevien tutkimusten, aineistojen ja toimenpiteiden avulla.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Veronika Honkasalo ja 21 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupunki käynnistää demokratian edistämiseksi lähiöissä monitieteellisen akateemisen tutkimushankkeen, joka kokoaa yhteen jo olemassa olevan tutkimustiedon sekä tuottaa uutta laadullisiin menetelmiin pohjautuvaa tietoa asukkaiden osallisuudessa ja äänestysaktiivisuudessa havaittavista eroista ja niiden syistä. Tausalla on huoli segregatiokehityksestä sekä erityisesti kevään 2021 kuntavaaleissa havaituista huomattavista alueellisista eroista asukkaiden äänestysaktiivisuudessa. Lisäksi valtuutetut esittävät, että Helsingin

gin kaupunki toteuttaa osana tutkimushanketta ja sen jälkeen lähiöiden demokratiaa edistävän interventiohankkeen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025 korostaa tiedolla johtamisen ja aktiivisen korkeakouluysteistyön merkitystä palvelujen ja toiminnan uudistamisessa. Tutkitun tiedon hyödyntäminen kaupungin toiminnan kehittämässä asukkaiden osallisuuden ja demokratian edistämiseksi on kaupunkistrategian mukaista.

Tietopohja äänestysaktiivisuuden eroista

Helsingin kaupunki seuraa aktiivisesti kaupunkilaisten osallisuuden kokemusta ja äänestysaktiivisuuden muutoksia. Kaupunginkanslian kaupunkitietoyksikkö kokoaa vaalituloksia ja äänestysaktiivisuutta kuvaavan tilastoraportin kuntavaalien ja eduskuntavaalien jälkeen. Asukkaiden osallistumista ja äänestysaktiivisuutta sekä eri väestöryhmien ja kaupunginosien osallistumisessa havaittavia eroja seurataan säännöllisesti myös osallistuvan budjetoinnin yhteydessä. Lisäksi kaupunkilaisten osallisuuden kokemuksia on selvitetty ja raportoitu erilaisten asukaskyselyiden pohjalta.

Helsingissä äänestysaktiivisuus eroaa suuresti eri äänestysalueiden välillä. Vuoden 2021 kuntavaaleissa Helsingin vilkkaimmalla äänestysalueella äänestettiin lähes kaksi kertaa aktiivisemmin kuin hiljaisimmalla alueella. Vastaavanlaisia eroja äänestysaktiivisuudessa on ollut havaittavissa myös aiemmissa kunta- ja eduskuntavaaleissa.

Tutkimusten mukaan äänestysaktiivisuus on yhteydessä ikään, sukupuoleen ja sosioekonomisiin taustatekijöihin, kuten koulutusasteeseen ja tulotason. Sosioekonomisen taustan lisäksi vaaliosallistumiseen vaikuttavat myös muut tekijät. Esimerkiksi vuoden 2021 pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyn mukaan helsinkiläisten osallisuuden kokemuksella sekä yhteisölliseen toimintaan osallistumisella oli yhteys siihen, äänestikö vastaaja edellisissä kuntavaaleissa.

Myös Helsingin osallistuvassa budjetoinnissa äänestysaktiivisuus vaihtelee alueittain selvästi. Se ei kuitenkaan ole yhtä voimakkaasti yhteydessä alueen koulutus- ja tulotason kuin yleisissä vaaleissa.

Alueosallisuutta ja demokratiaa tukevat nykyiset toimintatavat

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Helsingin kaupunki tukee asukkaiden osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia monin tavoin ja voi sitä kautta vaikuttaa välillisesti asukkaiden äänestyshalukkuuteen.

Kaupungin osallisuuden hallintosäätöön kirjatut periaatteet ovat yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen, omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen sekä yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen. Kaupunginhallituksen vuonna 2017 tekemässä osallisuus- ja vuorovaikutusmallin asettamispäätöksessä kaupungin osallisuustyö kuvattiin kymmenen keskeisen osallisuuden osa-alueen kautta. Näitä ovat alueellinen osallisuus (stadiluotsi- ja yritysluotsitoiminta), aloitteet ja palautteet, avoin data, digitaalinen osallisuus, kaupungin tilojen käytön avaaminen, osallistuva budjetointi, toimialojen osallisuustyö, vapaaehtoistoiminta sekä vaikuttajatoimielimet.

Kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusmalli korostaa osallisuuden kytkeytymistä kaikkeen kaupungin toimintaan. Mallin mukaisesti kaupunginkanslia ja toimialat ovat huomioineet kaupunkilaisten osallisuuden vahvistamisen laajasti omassa toiminnassaan.

Osallistuva budjetointi OmaStadi on keskeinen esimerkki kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia ja samalla lähidemokratiaa tukevista toimintamalleista Helsingissä. Osallistuvassa budjetoinnissa äänioikeutettuja ovat kaikki äänestysvuonna 12 vuotta täyttävät ja sitä vanhemmat helsinkiläiset. Osallistuvan budjetoinnin tavoitteena on vahvistaa kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia, edistää yhdenvertaisuutta sekä lisätä ymmärrystä kunnan toiminnasta.

OmaStadin toisen kierroksen toteuttamisen kaikissa vaiheissa on panostettu kohdennettuihin yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta tukeviin toimenpiteisiin. Näitä ovat olleet mm. aktiivinen kumppanuustoiminta ja laaja-alainen järjestöyhteistyö, toimenpiteiden ja resurssien alueellinen kohdentaminen, monikielinen ja saavutettava viestintä sekä erilaiset tutkimuodot kuten tuettu äänestäminen prosessin eri vaiheissa. Jatkossa OmaStadia kehitetään yhä vahvemmaksi osaksi alueiden toimintaa, jotta yhteys pitkäjänteiseen aluekehitykseen vahvistuu.

Stadiluotsitoiminta on toinen keskeinen esimerkki asukkaiden osallisuutta ja lähidemokratiaa tukevista toimintamalleista Helsingissä. Stadiluotsitoiminta käynnistyi vuonna 2018. Stadiluotsit toimivat Helsingin kaikilla seitsemällä suurpiirialueilla edistäen asukkaiden ja kaupungin välistä vuorovaikutusta. Stadiluotsit ovat mm. järjestäneet ja fasilitoineet kaupunginosissa lukuisia osallistumista tukevia tilaisuuksia, viestineet alueiden ajankohtaisista osallistumismahdollisuuksista sekä neuvoneet kaupungin palveluihin ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvissä

asioissa. Stadiluotsien toiminta on lisännyt sellaisten väestöryhmien osallisuutta, joiden tavoittaminen muilla tavoin saattaa olla vaikeaa.

Vuonna 2022 stadiluotsitoiminnan kehittämisen painopisteenä on kaupunkilaisten moniäänisen osallisuuden ja vaikuttamisen edistäminen. Stadiluotsitoiminnassa kehitetään osallisuutta ja yhdenvertaisuutta edistäviä foorumeita ja toimintatapoja yhdessä kaupunkilaisten kanssa asuinalueiden väliset erot huomioiden. Lisäksi toiminnalla edistetään eri toimijoiden välistä yhteistyötä osallisuuden ja vaikuttamisen osalta sekä vahvistetaan kaupunkilaisten tietoa osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksista uuden viestintämateriaalin avulla. Alueosallisuuden stadiluotsit toimivat osallisuusasioissa myös kaupungin toimialojen kumppanina.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti on kolmas keskeinen esimerkki erityisesti nuorten osallisuutta ja demokraattista osallistumista tukevista toimintamalleista. Ruuti on toiminut Helsingissä vuodesta 2011 alkaen. Ruudin toimintamuotoja ovat olleet omaehtoisen toiminnan tukeminen, edustuksellinen toiminta, osallistuva budjetointi ja yhteiskehittäminen sekä erilaiset tapahtumat.

Ruuti vaikuttamisjärjestelmän strategiakaudesta 2017–2021 on tehty laaja arviointi, minkä pohjalta Helsingissä vahvistetaan kaupunkitasoisia sitoutumista lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseen. Arvioinnin pohjalta on valmisteltu suunnitelma lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen kaupunkitasoisista tavoitteista, arvioinnista ja johtamisesta Helsingissä strategiakaudelle 2021–2025. Suunnitelmassa osallisuutta ja vaikuttamista tarkastellaan kahdesta suunnasta: lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamisen sekä kaupungin toimintaan vaikuttamisen ja demokratiakasvatuksen näkökulmasta. Suunnitelmassa Helsinki sitoutuu tekemään töitä sen eteen, että jokainen lapsi ja nuori kokee osallisuutta ja uskoo mahdollisuuksiinsa vaikuttaa, ja että lasten ja nuorten ääni kuuluu monipuolisesti kaupungissa. Suunnitelmassa kehitetään myös lasten ja nuorten osallistumisen alueellista kattavuutta sekä alueellisen osallisuuden toteutumista kuvaavia mittareita.

Lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistäminen nähdään tärkeänä myös varhaiskasvatussuunnitelman, esiopetuksen-, perusopetuksen ja lukiopetuksen opetussuunnitelmien sekä Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutkintojen perusteissa. Päätöksentekojärjestelmää, yhteiskunnallista vaikuttamista ja demokratiakasvatusta käsitellään monipuolisesti koulujen opetussuunnitelmissa ja tutkinnon perusteissa. Perusopetuksessa yhtenä tavoitteena on hyvinvoinnin, demokratian ja aktiivisen toimijuuden edistäminen kansalaisyhteiskunnassa. Oppijoille tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaikuttamisen taitoja ja vahvistaa osallisuutta omassa arjessaan. Lukioissa demokratia-

kasvatus ja poliittiseen päätöksentekoon perehtyminen sisältyy erityisesti yhteiskuntaopin opiskeluun, jossa käsitellään mm. valtiollisia ja yhteiskunnallisia järjestelmiä ja niissä vaikuttamista. Lisäksi lukio-opiskelussa korostuvat laaja-alaisen osaamisen kokonaisuudet, joiden tavoitteena on tukea ihmisenä kasvamista sekä vahvistaa osaamista demokraattisessa ja kestävässä yhteiskunnassa toimimiseksi. Ammatillisessa koulutuksessa yhteisiin tutkinnon osiin kuuluu aktiivisena kansalaisena toimiminen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavat.

Helsingiläisnuoret pääsevät harjoittelemaan yhteiskunnallista päätöksentekoa ja vaikuttamista myös yksittäisissä vaikuttamisen kanavissa, kuten osallistuvan budjetoinnin prosesseissa sekä nuorisoneuvostotoiminnan ja nuorten aloitejärjestelmän kautta. Joka toinen vuosi 13–17-vuotiaat helsingiläisnuoret valitsevat keskuudestaan 30 jäsentä nuorisoneuvostoon, jonka edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus toimialalautakunnissa. Nuorten aloitejärjestelmän kautta nuoret pääsevät jättämään toiveitaan ja kannanottojaan kaupungin päättäjäille.

Tutkimusyhteistyö osallisuustiedon tuottamisessa

Helsingin kaupunginkanslia ja toimialat seuraavat aktiivisesti korkeakouluissa tehtävää akateemista tutkimusta asukkaiden osallisuuteen ja äänestyskäyttäytymiseen liittyen. Vuoden 2022 aikana kaupunginkanslia kokoaa olemassa olevaa tutkimustietoa osallisuuteen ja äänestyskäyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tämän pohjalta kaupunki kartoittaa uusia tutkimusyhteistyön mahdollisuuksia tutkitun tiedon lisäämiseksi aiheesta.

Erillisen uuden tutkimus- ja interventiohankkeen käynnistäminen ei välttämättä ole tarpeen, sillä tähän kysymykseen voidaan vastata verraten hyvin jo olemassa olevien tutkimusten, aineistojen ja toimenpiteiden avulla. Korkeakouluilta tilattavan monivuotisen tutkimus- ja interventiohankkeen toteuttamiseen ei ole varauduttu vuoden 2022 talousarviossa. Hankkeen toteuttaminen edellyttäisi erillistä määrärahaa.

Helsingin kaupunki on parhaillaan mukana eurooppalaisessa EUARE-NAS Cities as Arenas of Political Innovation in the Strengthening of Deliberative and Participatory Democracy –tutkimushankkeessa yhtenä tutkimuksen kohdekaupunkina. Hankkeen tavoitteena on tutkia, kuinka yhteiskunnalliset liikkeet yhdessä paikallishallinnon uudistusaloitteiden ja paikallisten kokeilujen kanssa voivat saada aikaan poliittisia muutoksia sekä inklusiivisia ja osallistavia hallinnan muotoja. Helsingin kaupungin osalta keskeinen hankkeen tutkimuskohde on stadiluotsien alueosallisuustyö. Meneillään olevan tutkimusyhteistyön kautta Helsingin kaupunki pystyy entistä paremmin kohdentamaan ja kehittämään

31.01.2022

Asia/4

kaupungin alueosallisuustyötä ja erilaisia kaupunkilaisosallisuuden keinoja linkittyen samalla vahvasti kansainväliseen kontekstiin.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Katja Vilkama, tutkimuspäällikkö, puhelin: 0504028766
katja.vilkama(a)hel.fi
Johanna Sinkkonen, alueosallisuuspäällikkö, puhelin: 0401834931
johanna.sinkkonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Veronika Honkasalon aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566